

בית משפט לתביעות קטנות בנתניה

ת"ק 10308-10-18 אבן נ' רביב ציון ואח'

תיק חיצוני:

בפני כבוד הרשמת בכירה אפרת רחלי מאירי

תובע שוהם אבן

נגד

נתבעים
1. סמיאן רביב ציון
2. אושרת אופק (לבקובסקי)
3. גרילה בית ספר לקוד ודיגיטל

פסק דין

1
2 1. מונחת לפניי תביעה על סך של 27,000 ₪ שעילתה פיצוי ללא הוכחת נזק בגין משלוח "דבר
3 פרסומת" בדמות דואר אלקטרוני שנשלחה לתיבת המייל של התובע. זאת, בניגוד
4 להוראות סעיף 30א לחוק התקשורת (בזק ושידורים), תשמ"ב-1982 (להלן: חוק
5 התקשורת).

6
7 2. מדובר בתביעה שנייה במספר כנגד אותם נתבעים, בגין אותה עילה בגין אותם פרסומים,
8 ופסק דיני ניתן ביום 10.2.2019 (תק 18-08-51313), והדיון בתובענה דנן התקיים בשלושה
9 שבועות לאחר מכן, ביום 7.3.2019.

10

11 רקע עובדתי
12 3. במקרה דנן, התובע טוען כי הנתבעת שלחה 27 דברי פרסומת לא מורשים לכתובת המייל
13 הפרטית שלו בעבור קורסים בתחום הקוד והדיגיטלי.

14

15 אין חולק שההודעות עונות על הקריטריונים שקבע המחוקק בנוגע ל"דבר פרסומתי" –
16 מהו. הפרסומות כללו מסר המופץ באופן מסחרי שמטרתו לעודד את הנתבע לרכוש
17 שירותים של הנתבעת.

18

בית משפט לתביעות קטנות בנתניה

ת"ק 10308-10-18 אבן נ' רביב ציון ואח'

תיק חיצוני:

- 1 התובע הדגיש בכתב תביעתו כי הוא לא אישר לנתבעת לשלוח לו הודעות שיווקיות
2 לכתובת המייל, "ובוודאי שלא נתתי הסכמה מפורשת בכתב מראש לשלוח אליי
3 פרסומת". עם זאת, ציין כי בעבר הוא רכש מעסק בבעלותה של נתבעת 2 ובניהולו של
4 נתבע 1 שירותי אחסון לאתר וורדפרס, אולם גם במסגרת זו לא ניתנה הסכמה לשליחת
5 מסרים שיווקיים, ואכן לא נשלחו אליו כאלה אותה עת. הוא הדגיש כי אין כל קשר בין
6 בתי העסק השונים והשירותים המוצעים בהם למעט זהות הנתבעים 1 ו-2.
7
8 התובע הבהיר בכתב תביעתו כי פנה ביום 22.5.2018, 15.7.2018 ו-16.9.2018 לנתבעת
9 באמצעות "השב" בבקשה להסיר אותו מרשימות התפוצה אולם בקשותיו נענו בהתעלמות
10 גורפת. כן הדגיש כי הוא סירב ללחוץ על כפתור הסר מחשש לפעולות הנתבעת 3 בתחום
11 הסייבר "לאור טבעו והתמחותו של בית הספר מתחום "שיווק גרילה", אשר מרמז על
12 פעולות חשאיות, ייתכן ולא חוקיות ושעשויות להפגיע את הצד השני".
13
14 4. הנתבעת השיבה בכתב הגנתה כי ככלל היא נוהגת לשלוח מיילים אך ורק למי שנרשם
15 לשירותיה על פי חוק, וכי לכל אחד יש את האפשרות להסיר עצמו מרשימת התפוצה.
16 התובע עצמו מודה כי היה בעבר לקוח של הנתבעת 2 ולפיכך צורף לקבוצת התפוצה בעת
17 היותו לקוח של הנתבעת. לאחר שקיבל מייל, התובע בחר שלא להסיר את עצמו מתוך חשש
18 מווירוסים לכאורה למרות שהוא היה לקוח בעצמו של הנתבעים ומכיר אותם ואת
19 פועליהם. כן הדגישה כי לא ניתן לעשות השב על המייל כך שלא ייתכן שנשלחו מיילים
20 שהגיעו ואם הוא לא צלח להשיגם הוא יכול בנקל לשלוח מסרון בנייד "ובכלל לא ייתכן כי
21 התובע שהיה לקוח הנתבעים לא הצליח להשיגם והדבר תמוה מאוד, ולא בכדי".
22
23 5. בתגובה, השיב התובע – "התובע היה בעברו לקוח לא מרוצה של בית העסק...בבעלות
24 הנתבעים 1 ו-2. התובע חווה שירות גרוע ולא מקצועי ועל כן בחר להפסיק התקשרותו
25 עם הנתבעת". כך גם "בשל מתקפות האקרים רבות על מערכות המחשוב שלהם. כתוצאה
26 מכך אף אתר האינטרנט של התובע ניזוק והיה עליו לשקמו אצל נותני שירות אחרים".
27 הוא מסר כי בית העסק שהיה בבעלותם נמכר ואינו עוד בבעלות הנתבעים (אם כי הנתבעת
28 העידה בנקודה זו כי חודשיים קודם לדיון "עשינו מיזוג ושיתוף פעולה" עם אותה חברה
29 – עמ' 3, ש' 28). כך או אחרת, התקשרותו לבית העסק הייתה בשנת 2015 ואילו המיילים
30 נשלחו בשנת 2018.
31
32 בעניין זה העידה הנתבעת 2 כי "תחת אותו עוסק מורשה (קורסים לשיווק דיגיטלי ופיתוח
33 אתרים-א"מ) אני מנהלת חברת אחסון אתרי אינטרנט ייחודי", "העיסוק זה אותו

בית משפט לתביעות קטנות בנתניה

ת"ק 10308-10-18 אבן נ' רביב ציון ואח'

תיק חיצוני:

1 **עיסוק** (עמ' 2, ש' 23-24, 26), **"זה אותה חברה תחת אותו עוסק מורשה ואותו בעלים**
2 **ותחומי עיסוק...החברה אותה חברה ואותו עוסק מורשה"** (עמ' 5, ש' 25-27).
3

4 לבסוף הוסיפה כי כאשר התובע הצטרף לראשונה לשירותיה, הוא הסכים לקבלת דיור
5 אותה עת הוא היה עליו לחתום דיגיטלית שהוא קרא את התקנון ומאשר אותו ושם צוין
6 לו מפורשות כי עליו להסכים לקבל תוכן שווקי ואם הוא מבקש להסיר עצמו, הנטל מועבר
7 אליו. בנוגע לנקודה זו, טען התובע כי הוא לא ראה את התקנון מעולם, ובכל מקרה אין
8 לדבר נפקות ממשית משאינו מהווה הסכמה פוזיטיבית אקטיבית.

דין והכרעה

9
10 6. לאחר שעיינתי בכתבי הטענות – כתב התביעה, כתב הגנה, כתב תשובה לכתב ההגנה
11 המונה 12 עמודים וכתב תגובה לאסמכתא שצורפה על ידי הנתבעת בכל הנוגע לטענות
12 כלפי הנתבעת בדבר טרחה והטרדה במשלוח הודעות המייל, ושמעתי את הצדדים בדיון
13 שנערך פי ארבעה מהזמן שהוקצב לו - הגעתי לכלל מסקנה כי דין התביעה להתקבל, אולם
14 לא על פי גובהה.

15 7. דומה, כי אין חולק, ותופעת הספאם כבר הושרשה הספאם מהווה מטרד ציבורי והמחוקק
16 ביקש למגר את התופעה באמצעות הטלת אחריות מלאה על מפרסם בדמות פיצוי לדוגמה
17 שאיננו דורש הוכחת נזק. זאת, כאשר הוכחת הזכאות לפיצוי איננה דורשת "מיצוי
18 הליכים" על ידי פנייה מוקדמת למפרסם ואין האחרון זוכה ל"פטור" מכוח צירוף אופציית
19 הסרה לדבר הפרסומת. הכלל שאימץ המחוקק הוא אפוא מודל opt in ולא opt out.
20 אמור מעתה; חל איסור על משלוח דבר פרסומת בשיווק ישיר אלא אם כן נתקבלה מראש
21 הסכמת הנמען. זאת, למעט במצב בו חלה התקשרות קודמת בין המפרסם לצרכן, או אז
22 האחריות מועברת לצרכן לבקש להסיר עצמו מרשימת התפוצה (וראו לעניין זה דברי
23 ההסבר להצעת שגיאה! ההפניה להיפר-קישור אינה חוקית. (תיקון מס' 40), התשס"ח-
24 2008 ס"ח 518; שגיאה! ההפניה להיפר-קישור אינה חוקית. גלסברג נ' קלאב רמון
25 בע"מ (27.7.2014). להלן: "גלסברג"; שגיאה! ההפניה להיפר-קישור אינה חוקית. חזני
26 נ' הנגבי (סיתונית מועדון דאיה ורחיפה במצנחים) (4.8.2014). להלן: "חזני". ראו והשוו:
27 תק 30270-06-16 איתי בן חיים נ' החברה לפיתוח גני תקווה בע"מ (חל"צ) (24.8.2016).
28 להלן: "החברה לפיתוח גני תקווה").
29

30 ודוק; חזקה על מפרסם ששיגר דבר פרסומת בניגוד להוראות סעיף 30א שעשה כך ביודעין.
31 הנטל להוכיח כי הדבר נעשה שלא ביודעין, מוטל על המפרסם. מקום בו ניתנה הודעת

בית משפט לתביעות קטנות בנתניה

ת"ק 10308-10-18 אבן נ' רביב ציון ואח'

תיק חיצוני:

1 סירוב למפרסם - טענה לפיה לא עשה זאת ביודעין לא תעמוד לו. כך, גם מקום בו שיגר
 2 המפרסם בעבר דבר פרסומת לנמען, לא יוכל הוא לטעון להגנתו כי לא עשה זאת ביודעין,
 3 אפילו תמצי לומר כי בעבר דבר הפרסומת נשלח שלא ביודעין. עוד קובע הסעיף, כי דבר
 4 פרסומת ששוגר לנמען לפי רשימה של מענים או מספרי טלפון לא יהווה הגנה למפרסם.

5 האחריות בגין פרסום המנוגד לדין מוטלת על "מפרסם". המחוקק בחר בהגדרה רחבה,
 6 הכוללת הן את הגורם המשווק את דבר הפרסומת והן את הגורם אשר עשוי ליהנות מעצם
 7 הפרסום (ספק המוצרים או השירותים). חיוב כספי מוטל בגין שיגור דבר פרסומת "ביודעין
 8 בניגוד להוראות סעיף זה" (ראו סעיף 30א(1) לחוק התקשורת), כאשר המחוקק קבע
 9 חזקה לפיה הפרסום נעשה ביודעין והעביר את הנטל להוכיח אחרת על "המפרסם" הטוען
 10 לכך (ראו סעיף 30א(5) לחוק התקשורת). כאמור, על פי הוראות סעיף 30א(1) לחוק
 11 רשאי בית המשפט לפסוק פיצוי בנוגע לדבר דואר ששוגר "ביודעין". מפרסם ששיגר דבר
 12 פרסומת בניגוד להוראות החוק – חזקה כי עשה כן ביודעין (סעיף 30א(5)). אלא שחזקה
 13 זו חלה על המדוור, המפרסם בפועל, ולא על הנהנה מדבר הפרסומת (במקרה דנן – הנתבעת)
 14 (ראו: רע"א 7608/16 סמארט קלאב אחזקות בע"מ נ' כהן (14.2.2017)).

האם ניתנה הסכמה לקבל דברי פרסומת?

15
 16
 17
 18 8. הנתבעת הדגישה כי התובע נרשם לשירותיה בעבר ומשכך היה עליו להסיר את עצמו.
 19 אכן, הדין הוא שונה מבחינה נורמטיבית עת קיים רכיב ההסכמה ובזאת הדרך מנותבת
 20 לחריג המתיר שיגור דברי פרסומת בהתאם לסעיף 30א (ג) לחוק. בין אם קיימת הסכמה
 21 מפורשת ובין אם לא קיימת הסכמה מפורשת וזאת כאשר יש שיח מקדים בין עוסק לצרכן
 22 (סעיף 30א (ד) לחוק). ההסכמה יוצרת חזקה הפוכה. לא מוטל על נמען נטל להסיר את
 23 עצמו מרשימת התפוצה אם צורף אליה שלא בהסכמתו וללא ידיעתו וללא כל שיח מוקדם
 24 עם בית העסק. שונה הדבר מקום בו הנמען הצטרף בהסכמתו והודיע לו בטופס ההצטרפות
 25 בכתב עליו חתם שזו מתכונת הקשר העסקי. דומה כי גם לא ניתן לקבוע בהקשר זה כי
 26 משלוח ההודעות נעשה "ביודעין" עת לא נתקבלה הודעת סירוב.

27 סעיף 30א (ב) לחוק אוסר על משלוח דבר פרסומת בשיווק ישיר בדרכים המנויות בסעיף
 28 אלא אם כן נתקבלה מראש הסכמה מפורשת של הנמען. עם זאת, על אף האמור בהוראות
 29 סעיף 30א (ב) לחוק, רשאי מפרסם לשלוח דברי פרסומת לנמען גם אם לא התקבלה
 30 הסכמתו בהתקיים מספר תנאים מצטברים: הנמען מסר את פרטיו למפרסם במהלך
 31 רכישה של מוצר או משא ומתן לרכישת מוצר, והמפרסם הודיע לו כי הפרטים שמסר
 32 ישמשו לצורך משלוח דבר פרסומת מטעמו; המפרסם נתן לנמען הזדמנות להודיע לו כי

בית משפט לתביעות קטנות בנתניה

ת"ק 10308-10-18 אבן נ' רביב ציון ואח'

תיק חיצוני:

1 הוא מסרב לקבל דברי פרסומות; דבר הפרסומת מתייחס למוצר או שירות מסוג דומה
2 למוצר או לשירות שלגביהם בוצעה עסקה או התקיים משא ומתן בין הצדדים.

3 משכך, גם אם התובע הצטרף לשירותי הנתבעת, אין בכך משום הסכמה לקבל דבר
4 פרסומת. גם אם לא נדרשת הסכמה, הרי שיש לעמוד בתנאים בהם הייתה התקשרות
5 מוקדמת והמפרסם הודיע כי הפרטים יכולים לשמש עבור משלוח דבר פרסומת.

6 **לא זה המצב בענייננו.**

7 משכך, אני קובעת כי גם אם התובע הצטרף לשירותי הנתבעת, לא הוכח כי הוא אישר
8 קבלת דבר פרסומת ולחילופין כי נודע לו בעת ההרשמה כי כתובתו יכולה לשמש עבור
9 משלוח דבר פרסומת. גם האסמכתא בדמות תקנון לכאורה שצורפה מאוחר יותר על ידי
10 הנתבעת – לא לימדה זאת.

11 בקליפת האגוז, שאלת ההודעה – האם יש להודיע ללקוח כי פרטיו ישמשו למשלוח דברי
12 פרסומת טרם מסירתם או ניתן להודיע כאמור אף לאחר מסירת הפרטים, ובלבד שטרם
13 נשלחה הודעת הפרסומת – נידונה לאחרונה בע"א 534/17 עו"ד רונן לפיד נ' סלקום ישראל
14 בע"מ, שם נקבע, כי עמדת סלקום (לפיה ניתן להודיע אף לאחר מסירת הפרטים) היא
15 התואמת את לשון החוק ותכליתו ואין לקרוא לתוכו תנאים נוספים. זאת, הואיל ומדובר
16 מראש בחריג לכלל בדבר דרישת ההסכמה מראש ובכתב; מדובר בדרישה דווקנית, שאינה
17 תואמת לחיי המסחר, ותקשה על סלקום לנפות את הלקוחות שהודעה כאמור נמסרה להם
18 רק לאחר מסירת הפרטים; התועלת ממסירת פרטים רק לאחר הודעה היא נמוכה, בהינתן
19 קיומם של מנגנונים מאוחרים להסרה.

20
21 במקרה דנן, גם קריאה רחבה של עיתוי מתן ההודעה לא התקיים.

22
23 זאת, הגם ששוכנעתי כי התובע כן נכנס תחת הסעיף בהיותו "הנמען מסר את פרטיו
24 למפרסם במהלך רכישה של מוצר או משא ומתן לרכישת מוצר" מאותו סוג. נקודה זו,
25 שאלת תנאי הדמיון, נידונה גם בעניין סלקום שהוצג דלעיל – האם סלקום יכולה לשלוח
26 הודעה רק בנוגע לשירות הספציפי שנרכש (במקרה זה – שירותי סלולארי) או שההודעות
27 יכולות להתייחס אף לשירותים נוספים (מכשירים סלולריים, שירותי גלישה, שירותי תוכן
28 וכיוצ"ב. נקבע: "גישה דווקנית מסוג זה תקשה עד מאד לעשות שימוש בחריג, שכן היא
29 תחייב כל עוסק לפצל את רשימות הלקוחות בהתאם לסוג המוצר שרכש הלקוח בעבר.
30 זאת ועוד, ספק בעיני אם פרשנות כזו תואמת את תכליתו של הסעיף מבחינת ציבור
31 הלקוחות, שכן לקוח שרכש מעוסק מוצר מסוים (למשל, ביגוד) עשוי להתעניין גם

בית משפט לתביעות קטנות בנתניה

ת"ק 10308-10-18 אבן נ' רביב ציון ואח'

תיק חיצוני:

1 במוצרים אחרים של אותו עוסק (למשל, נעליים או תיקים). פרשנות שכזו גם אינה
2 תואמת את לשונו של התנאי, המסתפקת בדרישת דמיון, ואינה מציבה דרישה כי ידובר
3 במוצרים זהים. גם מבחינה פרקטית, ובשים לב לשיקולי העלות-תועלת שנזכרו בפסקה
4 28 לעיל, קשה לראות הצדקה לפרשנות הצרה המוצעת על ידי המערערים".

5
6 בית המשפט העליון קבע מספר מבחני עזר ועקרונות מנחים לקביעת קווי הדמיון בין
7 המוצר שנרכש ואותם אלה אשר אליהם מתייחסים דברי הפרסומת, ולפיו, ככלל יוכל
8 עוסק לשלוח ללקוחותיו פרסומים בנוגע לכל מגוון מוצריו (ניתן לשלוח הודעה בנוגע
9 לטלוויזיה גם אם נרכש מקרר), אך לא למוצרים של בית עסק סמוך או בית עסק שונה,
10 אף אם מדובר באותו בעל שליטה, או לעיסוקים שונים מבחינה ארגונית או עניינית (כך
11 למשל לא ניתן לשלוח הודעה בנוגע לביטוח פנסיוני אם נרכש ביטוח נסיעות).

12
13 אולם, וכאמור, גם אם נניח לטובת הנתבעת כי אכן התובע היה לקוח שלה, ומדובר באותו
14 סל שירותים, הרי שמעבר לשאלה האם הסיר עצמו אם לאו, לא הוכח כי הנתבעת עמדה
15 ביתר תנאי הסעיף המוותר על הסכמה פוזיטיבית במקום בו מדובר בלקוח לשעבר.

16
17 **האם אישור תקנון בעסקה קודמת לקבל דברי פרסומת מהווה הסכמה (והאם בכלל הייתה תנייה**
18 **כזו בתקנון)?**

19 9. עוד הדגישה הנתבעת כי התובע הצטרף ופתח חשבון בחברת WP (החברה שאף היא הייתה
20 בבעלותה, תחת אותו עוסק מורשה), ולדבריה "בשביל לפתוח חשבון בחברה ולהיות לקוח
21 הוא צריך לאשר את תקנון(ן) החברה באינטרנט. בלי ללחוץ "אני מאשר" הוא לא יכול
22 לפתוח חשבון, להתקדם או לשלם לנו. בתקנון רשום בצורה מפורשת... " (עמ' 2, ש' 29-
23 30). התובע השיב "אני מסכים שהייתי לקוח אך לא יכול לאשר כי ראיתי את התקנון
24 הזה ואישרתי אותו. אני לא ראיתי את התקנון מעולם" (עמ' 3, ש' 5-6). על כך הגיבה
25 הנתבעת 2: "ראית אותו אבל לא יכול להצטרף אם לא היית מאשר את זה" (שם, ש' 9).
26 התובע לא זכר אם היה צריך לאשר תקנון.

27
28 אי לזאת, בית המשפט ביקש כי הנתבעת תמציא את התקנון שהיה קיים אותה עת,
29 ובתגובה לאותה אסמכתא שצורפה טען התובע כי הוא צלח להגיע לתקנון המקורי וכי
30 המסמך שהוצג בבית המשפט אינו תואם למסמך המקורי, באופן שהנתבעים פעלו בכוונת
31 מכוון להטעות את בית המשפט – הם קטעו משפט שעניינו חשבונית מס קבילה ושתלו
32 הסכמה לקבלת דיוור. הנתבעים לא הגיבו לכך.
33

בית משפט לתביעות קטנות בנתניה

ת"ק 10308-10-18 אבן נ' רביב ציון ואח'

תיק חיצוני:

1 מכל מקום, ולגופו של עניין, טען כי אן נפקות לאישור תקנון הואיל ולפי סעיף 30א (ד)(2)
2 לחוק התקשורת, בעסקה בין מפרסם ובין נמען לרכישה של טובין או שירותים באופן
3 מתמשך, יראו את הנמען כמי שנתן הודעת סירוב במועד סיום ההתקשרות. אין חולק כי
4 דובר בעסקה מתמשכת וכי זו הסתיימה בשנת 2015.

5
6 זאת ועוד, התקנון אינו מהווה "הסכמה מפורשת מראש של הנמען" בהתאם לסעיף 30א
7 (ב) לחוק התקשורת, ויש צורך בהודעה אקטיבית של הלקוח.

8
9 יש ממש בטענותיו של התובע, ואכן המשפט קטוע ומנותק מהקשרו. לא הוצג לפניי כי
10 הייתה הסכמה שכזו בדרך של ברירת המחדל, כפי שטענה הנתבעת במהלך הדיון.

11
12 יצוין בהקשר זה, כי השאלה האם אישור תקנון מהווה הסכמה מפורשת ובכתב לקבל דיוור
13 פרסומי נידונה אף היא לאחרונה בת"צ (ת"א) 39200-04-17 גרי נ' אס.בי.אן הלבשה בע"מ
14 (29.1.19)). לטענת המשיבה באותו עניין, חברי הקבוצה אישרו תקנון מכוון שאחת
15 מהוראותיו מתירה משלוח דברי פרסומת והיא הסתמכה על אישור זה. בית המשפט
16 המחוזי התייחס לטענה זו וקבע כדלקמן:

17
18 "אף שחלק מן המותבים דחו את גישת המשיבה וקבעו כי נדרשת הסכמה אקטיבית
19 ונפרדת של הנמען (ת"ק (שלום ראשל"צ) 21053-10-14 גבירצמן נ' אלבר (21/03/15);
20 ת"ק 20971-08-15 פניץ נ' טבסקו החזקות (27/07/16); ת"ק (שלום פ"ת) 4405-06-14
21 רום נ' טופ אלפא ניהול תיקי השקעות (29/05/16); רת"ק (מחוזי ב"ש) -49131-01-
22 16 קושרובסקי נ' כרטיסי אשראי לישראל (05/05/16); מותבים אחרים סברו כי אישור
23 התקנון מספק ומהווה הסכמה כדין לקבלת פרסומת (ע"א (מחוזי ימ') 2526-12-17
24 קסטרו נ' רגב (08/04/18); תא"מ (שלום י"ם) 54202-03-16 אוחיון נ' יורם לימודים
25 (09/10/18); ת"ק 43607-11-16 (שלום ת"א) גליק נ' פוקס (04/11/17); תא"מ (שלום
26 ימ') 67074-12-15 שלמה נ' שופרסל (13/04/2017)). גם עילת התביעה הנוספת שעניינה
27 אופן ההסרה טרם הוכרעה משפטית, ואף שקיימת פסיקה התומכת בעמדת המבקש כי
28 מקום בו נשלחה הודעת טקסט יש לאפשר לנמען לשלוח הודעת סירוב בהודעת טקסט
29 חוזרת ולא בקישורית (רת"ק 49131-01-16 לעיל; ע"א 2526-12-17 לעיל; ת"צ (מחוזי
30 ת"א) 29751-07-14 לפיד נ' סלקום (18/12/16), הסוגיה טרם הוכרעה סופית. פעול יוצא
31 הוא שסיכוני התביעה אינם מבוטלים".

בית משפט לתביעות קטנות בנתניה

ת"ק 10308-10-18 אבן נ' רביב ציון ואח'

תיק חיצוני:

1 הגם שקיימות גישות שונות בפסיקה בנוגע לסוגיית התקנון (וכן בנוגע לאופן ההסרה
2 באותה הדרך), לא הוכח לפניי כי אכן התובע הסכים לקבל הודעות שיוקיות בשנת 2015,
3 גם לא בדרך הפאסיבית.

4

5

דרך הסרת הנמען

6 10. התובע טען כי הנתבעת לא הציבה בפניו אפשרות לשליחת הודעה בדואר אלקטרוני
7 ולמעשה הדרך היחידה בנסיבות העניין להסרה הייתה לחיצה על קישור "הסר" שמוביל
8 לאתר מהדוור. כן הדגיש כי באתר האינטרנט של הנתבעים לא קיים תקנון או כל מסמך
9 אחר המצביע על כתובת מייל רלוונטית להסרה מרשימות התפוצה. הוא הדגיש כי גם
10 מסירת כתב התביעה במקרה דנן לא הביאה להפסקת הדיוור.

11

12 לטענת הנתבעים, התובע יכול היה בכל שלב להסיר את עצמו באמצעות לחיצה על לחצן
13 הסרה. טענה זו, לפיה התובע יכול היה להסיר עצמו באמצעות פעולה פשוטה של הסרה
14 ומשלא עשה כן, כי אז אין לחייבה בדין – אין להלום. יודגש, כי אין התובע מחויב לעשות
15 כן על פי דין. העובדה שהנתבעת כללה בהודעות ששלחה אפשרות להסיר את כתובתו של
16 הנמען התובע מרשימת התפוצה איננו מהווה בהכרח שיקול המחייב להקטין את הפיצוי,
17 אך רשאי בית המשפט להתחשב בעובדה זו במכלול השיקולים (ראו רע"א 1954/14 חזני
18 דלעיל; והשוו רע"א 3545/14 גלסברג). רוצה לומר, כי אין בהצגת אפשרות "הסרה" כדי
19 לפטור את הנתבעת מאחריות, אולם יש בכך כדי להשליך על גובה הפיצוי. שכן, יש בדבר
20 כדי ללמד על התנהלותה של הנתבעת שאפשרה זאת מחד, ועל התנהלותו של התובע בכל
21 הנוגע לאי ניסיון מצידו למזער את הנזק ובאיזה שלב, כאמת מידה לתום ליבו - מאידך.
22 לשון אחר; אין בכך להשליך על עצם "החויב בהעמדה לדין" אולם יש בכך להשליך על
23 מידת החיוב הכמותי ממוני. מצב בו משלוח דבר פרסומת בנסיבות בהן מלכתחילה לא
24 ניתנה כל הסכמה למשלוח דבר הפרסומת, הן נסיבות המגלמות הפרה בוטה יותר של
25 החוק. על אף שהחוק חוקק מתוך מטרה להגן על הצרכנים, ביישומו של החוק יש להגן אף
26 על אותם גופים מפרסמים מפני ניצול לרעה של החוק על ידי הצרכנים בשל הפוטנציאל
27 לזכות בפיצוי גבוה (ראו והשוו: רת"ק 49131-01-16 יורי קושורובסקי נ' כרטיסי אשראי
28 לישראל בע"מ (5.5.2016). להלן: "עניין כרטיסי אשראי לישראל").

29

30 מכל מקום, גם במקום בו ניתנה הסכמה של נמען לקבלת דברי פרסומת מלכתחילה, סעיף
31 30א(ד) לחוק התקשורת קובע כי רשאי הנמען המקבל את הדואר לבטל בכל עת את
32 הסכמתו בדרך בה שוגר דבר הפרסומת או בכתב, לפי בחירתו.

בית משפט לתביעות קטנות בנתניה

ת"ק 10308-10-18 אבן נ' רביב ציון ואח'

תיק חיצוני:

- 1 בין הצדדים נתגלעה מחלוקת נוספת הנסובה סביב דרך ההסרה של הנמען. היינו, אופן
2 בקשת ההסרה של התובע את עצמו מרשימת התפוצה. האם הסיר את עצמו מתוך כוונה
3 להיות מוסר או מתוך ידיעה כי ימשיך לקבל הודעות מתוך כוונת מכוון, דבר שיכול להצביע
4 על תום ליבו, כך שגם לו יצויר כי הנתבעת לא פעלה כדין מבחינת אופן מתן האפשרות
5 להסרה – להבדיל מעצם מתן האפשרות להסרה – יש לשלול, הלכה למעשה, מהתובע
6 זכאות לפיצויים.
- 7 סעיף 30(ה)(ג) לחוק התקשורת דורש מהמפרסם אך הצגת כתובת תקפה לצורך מתן
8 הודעת סירוב. לא נדרש כי הודעת הסירוב תתאפשר רק באמצעות מייל חוזר לאותה
9 כתובת שנשלח ממנה דבר הפרסומת. על כן, לא מן הנמנע כי הנתבעת קיימה את חובתה
10 בהתאם לדין מקום בו ציינו בדברי הפרסומת קישור המוביל אל כתובת הדוא"ל אליה
11 ניתן לשלוח הודעת סירוב. רוצה לומר, כי גם לו התובע ביקש מספר פעמים באמצעות
12 המייל להסירו מרשימת התפוצה ובקשתו לא נענתה, אין בזאת הפרה לפי חוק התקשורת.
13 כל שכן, כאשר יכול היה לדעת כי הנמען המסורב לא יקבל את המייל. אכן, הברירה היא
14 בידי הצרכן לבחור כיצד לשלוח הודעת סירוב – בכתב או בדרך שבה שוגר דבר הפרסומת
15 (ראו סעיף 30א (ד) לחוק התקשורת). הדרך שבה שוגר דבר הפרסומת הוא באמצעות
16 שליחת מייל ואין חיוב באמצעות אותה כתובת מייל. זאת, להבדיל משליחת מסרון
17 שהדרך בה שוגר דבר הפרסומת היא מסרון ועל כן הבקשה להסרה תהא באמצעות הודעת
18 מסר קצר בחזרה ולא באמצעות לחיצה על קישורית שתוביל להסרה באמצעות מייל,
19 משלא מדובר באותו אופן (ראו והשוו: עניין **כרטיסי אשראי לישראל** דלעיל).
20
- 21 11. כך או אחרת, גם אם סבר תובע כי יש לשלוח את הודעת הסירוב באמצעות "השב" למייל
22 ממנו נשלחה ההודעה, מקום בו מצוין לו ברחל ביתך הקטנה דרך אחרת, גם אם סבר שזו
23 לא דרך המלך, אל לו לנצל באופן דווקני מילולי את הוראות החוק כפי שהוא מבין אותן
24 בידיעה שהמפר לכאורה כן אפשר דרך אחרת העונה על אותה תכלית והיא להסיר את
25 התובע מרשימת התפוצה. כל שכן, כאשר אין תמימות דעים בדבר. ניסיון לשלוח פעם
26 נוספת באותו האופן אין בו כדי להעצים את עצם ההפרה או חומרתה. שכן, גם לו יישלחו
27 באותו האופן 5 הודעות סירוב הרי שלא באמת ניתנה לנתבעת הזדמנות לתקן את הפרתה
28 מקום בו אינה יודעת כי היא נמצאת בשלב של הפרה הואיל ואותה דרישה לא נשלחה
29 באופן שצוין בהודעה באופן מפורש (לחיצה על אותו הקישור). על כן, היא גם לא נתקבלה
30 אצל הנתבעת (ראו והשוו לעניין **כרטיסי אשראי לישראל**).
31
- 32 12. יצוין בהקשר זה, כי האמור בעניין **חזני** בכל הנוגע לחשש מפני לחיצה על הקישורית, לא
33 נקבע כהלכה ואף לא כאוביטר שניתן להביאו באנלוגיה לענייננו, אלא כחלק מהבעיות

בית משפט לתביעות קטנות בנתניה

ת"ק 10308-10-18 אבן נ' רביב ציון ואח'

תיק חיצוני:

1 שהספאם המשוגר באמצעות דואר אלקטרוני בכללו יכול להביא איתו, כמתואר שם בפרק
2 המבוא. מה גם, שאין מדובר בהודעה ממקור לא מזוהה עת התובע כבר קיבל הודעות
3 מאותו בית עסק.

4
5 אכן, לחיצה עלולה להפיץ וירוס שיזיק למחשב (ראו למשל ע"א 58406-01-17 **טואיטו נ'**
6 **תיאטרון הצפון** (30.3.2017)). מה גם, שלחיצה על מקש ההסרה בגוף ההודעה אינה מבין
7 דרכי ההסרה הספציפיים שנמנו בסעיף 30א (ד) לחוק התקשורת להסרת הודעות
8 אלקטרוניות ואין בה לחייב את הנמען.

9
10 עם זאת, משניתנו פרטי ההתקשרות בהודעת המייל לרבות כתובת מייל אחר או קישור
11 המוביל לכתובת זו לשם הסרה, הרי שהנתבעת מילאה לכאורה את הוראת המחוקק ואין
12 בכך משום הפרת חובת הנתבעת בזאת שלא אפשרה מתן הודעת סירוב באמצעות מייל
13 חוזר לאותה כתובת (עניין **כרטיסי אשראי לישראל** דלעיל).

14
15 מה גם, שאין מדובר כאמור בעסק שזר לתובע. ואולם, במקרה דנן, תחושת התובע מובנת
16 בכל הנוגע לחשש מווירוסים גם אם הוא מכיר את בעלי העסק. זאת הוא תומך בכתבות
17 מאותה התקופה על הפצת וירוסים דרך מיילצימפ.

18 אומנם בעניין רע"א 2983/17 **ידיעות אינטרנט בע"מ** דלעיל, נקבע כי אם הייתה אפשרות
19 להסרה באמצעות קישורית הכלולה בהודעה, אך התובע בחר לשלוח הודעת דוא"ל לתיבת
20 דואר שאינה מנוטרת (אין המדובר בתגובה ל-DO NOT REPLY, אלא לתיבת דוא"ל של
21 הנתבעת, שאין עליה מעקב מטעם הנתבעת), כי אז המשך שליחת ההודעות לתובע לא
22 עומדת בסתירה לדרישות החוק. ואולם, לא ניתן להתעלם מהפסיקה לפיה אין די בציון
23 כתובת דוא"ל "NOREPLY" כמענה על דרישת המחוקק בסעיף 30א(ד)(1) וסעיף
24 30א(ה)(1)(ג)(1) שצירופם מחייב את המדוור לספק באופן בולט וברור כתובת תקפה לשם
25 משלוח הודעת סירוב (ראו ע"א 2207-10-18 **שופמינד בע"מ נ' סינטיה אברהם**
26 - ((23.1.2019))

27 "כאשר הודעות הפרסומת מתקבלות מכתובת מייל מסוימת wshops, ובהודעת
28 הפרסומת ציון מפורשות כי כתובת דואר אלקטרוני זו אינה נבדקת וגם כי אין
29 אפשרות להגיב על תשובות שנשלחות לכתובת דואר אלקטרוני זאת, ובכל זאת
30 כאשר עושים השבה משתנה המייל לכתובת אחרת noreply שהיא מסתבר
31 תיבה פעילה (לגרסת שופמינד עצמה), ברור כי אין מדובר בפרט שמצוין בהודעה
32 באופן בולט וברור שאין לומר כי אין בו להטעות. נהפוך הוא – יש בכך כדי

בית משפט לתביעות קטנות בנתניה

ת"ק 10308-10-18 אבן נ' רביב ציון ואח'

תיק חיצוני:

1 להטעות. אין לראות בכתובת noreply שמתגלה כאשר משיבים למייל, כעונה על
2 דרישת ..החוק" (פסקה 11 לב לפסק הדין).

3 נקבע, כי כפתור הסר המוביל לכתובת מייל של noreply אינו עונה על דרישות החוק -

4 "בנסיבות בהן הכתובת המתגלית בלחיצה על כפתור ההסרה היא noreply
5 בשים לב לכיתוב בהודעה והעובדה שכאשר לוחצים על "השב" הכתובת
6 המופיעה היא גם אותה כתובת noreply, הרי שלא ניתן לקבוע, בנסיבות אלה,
7 כי הקישור מוביל לכתובת תקפה שעונה על דרישות החוק - כתובת בולטת,
8 ברורה ושאינן בה להטעות" (סעיף 11 לפסק הדין).

9 צא ולמד, כי ייתכן ובמקרה בו הקישורית המופיעה בהודעת המייל המובילה למייל תקף,
10 כן עונה על דרישות החוק. ואולם, בענייננו, לא נטען כי לחיצה על כפתור הסר מובילה
11 לכתובת לא פעילה שאין עליה מעקב. לו כך היה הדבר, הרי שיש בזאת גם משום הטעיה.

12 ודוק; במקרה דנן, הנתבעת ציינה את כתובת המייל info@guerrilla.co.il ולא ציינה NO-
13 Reply. כך שצרכן סביר יכול להניח כי ניתן להשיב להודעה, גם אם יש כפתור (קישורית)
14 הסרה, כאמור. יתר על כן: לא רק שלא מצוין No-Reply אלא מצוין Reply-To – דבר
15 המעודד לחשוב כי כן ניתן לחזור לכתובת זו. יש בכך משום הטעיה. שכן, הנתבעת מזמינה
16 את הצרכנים להשיב בידעה שלא קיים מייל כזה, ומסתפקת בכתובת דואר ישראל
17 במסגרת "כתובת הדואר", כך שיש בדבר אף לחזק את הנחת הצרכן כי זוהי כתובת המייל
18 היחידה.

אחריות אישית של נושא משרה

19
20 13. נקבע כי בהעדר ראיות למעורבות אישית וישירה בהפרת הוראות החוק, אין מקום להחיל
21 בהליך אזרחי את החזקה הקבועה בסעיף 30א(ח), שעל פי לשונה מתייחסת להליך פלילי
22 בלבד - "מלשון הסעיף עולה כי הוא חל במישור הפלילי. בתי המשפט נחלקו האם ניתן
23 להחיל את החזקה באמצעות כלים פרשניים גם במישור האזרחי, כאשר לשם החלטה
24 במישור האזרחי נעשה שימוש, בין היתר, בסעיף 30א(ט) הקובע כי "הפרת הוראות סעיף
25 זה היא עוולה אזרחית והוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש], יחולו עליה, בכפוף להוראות
26 סעיף זה". יש להדגיש, עם זאת, כי הסעיף מפנה לסעיף 30א כולו ולא מתייחס באופן
27 ספציפי לסעיף 30א(ח) לחוק התקשורת תא"מ (י-ם) 35845-11-17 פנינה בוקובזה נ'
28 למטייל ברשת.קום (2000) בע"מ (9.10.2018).

29 באותו מקרה, נדחתה על הסף תביעה כנגד מנהלי חברה, שעניינה הפרת הוראות סעיף 30א
30 לחוק התקשורת. פסק הדין סוקר את ההלכות הנוגעות לחיוב מנהלים מכח דיני הנזיקין

בית משפט לתביעות קטנות בנתניה

ת"ק 10308-10-18 אבן נ' רביב ציון ואח'

תיק חיצוני:

1 הכלליים כאשר הוכחה מעורבות בהליך הפרסום או כאשר מדובר בנושא משרה בודד
2 בחברה ובדרך של הרמת מסך – במקרים חריגים.
3 עיקרון האישיות המשפטית הנפרדת הוא עיקרון יסוד בדיני החברות. הן המחוקק בחוק
4 החברות והן הפסיקה שבאה בעקבותיו ראו לנכון לצמצם את המקרים בהם תתאפשר
5 בדרך כזו או אחרת סטייה מעיקרון זה, תוך שימת לב להשפעה של הרחבת האחריות
6 האישית של נושאי משרה על המערכת העסקית והכלכלית. אמנם, החזקה הקבועה בסעיף
7 30א(ח) לחוק התקשורת ניתנת לסתירה, אך מדובר בנטל הוכחה אשר ירחיב הלכה למעשה
8 באופן משמעותי את הטלת האחריות האישית על נושאי משרה בחברה גם ללא הוכחת
9 אינדיקציה כלשהי לביסוס מעורבותם האישית בהפרת החוק. לפיכך, יש להיזהר מהרחבת
10 האחריות האישית על נושאי משרה באופן פרשני, כאשר המחוקק לא הרחיב אחריות זו
11 באופן מפורש לתחום האזרחי, אלא קבע את החזקה בסעיף העוסק במישור הפלילי בלבד.
12 גם בעניין **נשאיבי** נמנעה דעת הרוב בבית המשפט העליון מלאפשר הרחבה של האחריות
13 האישית על נושאי משרה באמצעים פרשניים, באותו עניין באמצעות סעיף 12 לפקודת
14 הנזיקין [נוסח חדש] (ראו ע"א 313/08 **עזמי נשאיבי נ' איהאב רינראוי**, פ"ד סד (1) 398).
15 לא שוכנעתי כי יש להחיל את החזקה במישור האזרחי בכל הנוגע לנתבע 1.

גובה הפיצוי

16
17 14. סעיף 30א (י) לחוק התקשורת מתווה את מתחם הפיצוי שרשאי בית המשפט להטיל
18 במקרה של הפרת סעיף (ב) על ידי מפרסם עת שיגר דבר פרסומת. כך, רשאי בית המשפט
19 לפסוק בשל הפרה זו פיצויים שאינם תלויים בנזק בסכום שלא יעלה על 1,000 שקלים
20 חדשים בשל כל דבר פרסומת שקיבל הנמען בניגוד להוראות סעיף זה.
21 ייאמר כבר עתה, כי הרף העליון של סכום הפיצוי הוא 1000 ₪. רוצה לומר, כי זהו הגבול
22 העליון שרשאי בית המשפט להטיל עקב הפרת ס"ק (ב). עם זאת, בבואו לקבוע את גובה
23 הפיצויים לדוגמה במסגרת מתחם הפיצוי (עד 1000 ₪), יתחשב בית המשפט, בין השאר,
24 בשיקולים כדלקמן: אכיפת החוק והרתעה מפני הפרתו; עידוד הנמען למימוש זכויותיו
25 והיקף ההפרה.

26 מצד אחד, יש לקחת בחשבון שתובע לא יעתור לבית המשפט להגשת תובענה לפיצוי בגין
27 קבלת דבר פרסומת משום שהנזק האישי שנגרם לו נמוך מהעלות הכרוכה בניהול התביעה.
28 על כן, אין להידרש לשיעור הנזק שנגרם לתובע בגין ההפרה שיכול ויהא זניח ועל כן נקבע
29 סכום לא מבוטל בגין כל הפרה (וראו **חזני דלעיל**). בעניין **גרסברג** נפסק כי בבואם לפסוק
30 פיצוי לדוגמה, על בתי המשפט לראות ברף העליון שהציב המחוקק נקודת מוצא ממנה ניתן
31 להפחית במקרים המתאימים. מהעבר האחר, בפסק דין **חזני** הודגש עניין "האיזונים

בית משפט לתביעות קטנות בנתניה

ת"ק 10308-10-18 אבן נ' רביב ציון ואח'

תיק חיצוני:

1 ובלמים" הגלומים בקביעת שיעור הפיצוי, כך שהפיצוי נועד להכווין התנהגות באופן
2 שפרסום המפרסם ביחס לעתיד יהיה בלתי כדאי בשבילו מחד, ולוודא שהפיצוי לא יהיה
3 מעבר לנדרש לצורך השגת המטרות הגלומות בשיקולים המנויים בחוק, מאידך. שמע מינה,
4 כי המבחן הוא אפוא האם במקרה הספציפי תושג הרתעה יעילה. לאמור; השיקול הוא לא
5 כמה זכאי התובע לפיצוי בעבור כל הודעה אלא האם הפיצוי משיג את נקודת ההרתעה.

6 במאמר מוסגר יצוין, כי אף בעניין גלסברג, לא נפסק כלל גורף בנוגע לאותו סכום שיש
7 לפסוק אלא נקבע שהסכום המקסימלי שנקבע בחוק אינו מחייב את בית המשפט להעניקו
8 בכל מקרה, ופסיקת גובה הפיצוי נתונה לשיקול דעתו הבלעדי של בית המשפט המברר (ראו
9 רע"א 1330/16 שטראוסר נ' שבת (12.8.2016)).

10 ודוק; אפילו תמצי לומר כי לא הייתה הסכמה והייתה נדרשת כזו, עדיין הטלת פיצויים
11 לדוגמה אינה חובה – "אין הכרח שלכל דבר פרסומת יהיה תג מחיר על שליחתו. בהתאם
12 לחוק התקשורת, החיוב בפיצויים לדוגמה נתון לשיקול דעת בית המשפט. שיקול דעת זה
13 מונחה על ידי תכלית הפיצויים לדוגמה" (ראו ת"ק 43607-11-16 גליק נ' פוקס – ויזל
14 בע"מ (4.11.2017), פסקה 22, וראו גם פסקאות 23-24, עמ' 6).

15 בעניין חזני הבהיר בית המשפט העליון כי "מטרת הפיצוי אינה להשיב את מצבו של התובע
16 לקדמותו (שהרי אין להתחשב בשיעור הנזק שנגרם לו), כי אם לאכוף את החוק, להרתיע
17 את הנתבע ולתמרץ הגשת תביעות יעילות", אלא שבית המשפט אינו חייב לפסוק פיצוי,
18 הוא רשאי לעשות כן, ככל שימצא לנכון כי פיצוי כאמור יקדם מטרות החוק (ת"ק 12032-
19 10-15 פרידמן נ' דוקס (21.12.2016); בר"ע על החלטה זו – נדחתה (שגיאה! ההפניה
20 להיפר-קישור אינה חוקית. פרידמן נ' דוקס (1.1.2017); רת"ק 43995-11-16 צוויק נ'
21 לאומי קארד בע"מ (20.11.2016)).

22 15. בעניין שופמינד נפסק כי "מלשון סעיף 30א(י1) עולה ברורות כי המחוקק לא חייב את
23 בית המשפט בפסיקת הפיצוי אלא הותיר זאת לשיקול דעתו. במקרים מתאימים בימ"ש
24 רשאי שלא לפסוק פיצוי אם הוא מגיע למסקנה שאין הצדקה לפסיקת הפיצוי
25 כמבוקש", וכי רשאי בית המשפט להקטין את סכום הפיצוי בשל פנייה מאוחרת למדורר
26 וצבירת הודעות, גם אם תובע פעל בתום לב. מכל מקום, נקבע, כי ככלל, אין חובה לקבוע
27 סכום עבור על הודעה בנפרד ואין חובה לערוך חישוב אריתמטי מדויק של סכום "פיצוי"
28 עבור כל הודעה בנפרד

29
30 16. לאחר ששקלתי את השיקולים הצריכים לעניין בהתאם למתווה שהוצג, ובחנתי את
31 ההודעות, ונתתי דעתי לשיקול ההרתעה בשים לב לכך שאין המטרה לגרום לקריסת עסק

בית משפט לתביעות קטנות בנתניה

ת"ק 10308-10-18 אבן נ' רביב ציון ואח'

תיק חיצוני:

- 1 קטן בהגדרתו ויחד עם זאת כן להוביל להתרעה יעילה שבית המשפט משוכנע כי די
2 בסכום שייפסק כדי שהעוסק יפנים את תוצאות מעשהו, גם אם נעשו במעשה מכוון וגם
3 אם על דרך המחדל; ובשים לב לכך שהנתבעת לא סתרה את טענת התובע בדבר "שינויי"
4 התקנון לצורך ההליך משלא צירפה גם את המסמך כפי שטענה לו בדיון; וכן לא סתרה
5 כי עלות קורס היא כ-7000 ש"ח ואל מול זאת הביעה רצון לתקן את דרכיה בדרך של
6 מתן קורסים לנוקמים (בעניין **גלסברג**, קבע כבוד השופט רובינשטיין כי כל עוד המנגנון
7 אינו בנמצא, החוק קובע כי יש לשלם את סכום הפיצויים לנפגע הקונקרטי, מגיש
8 התובענה. עם זאת, נפסק כי אין מניעה להציע לצדדים על דרך הפשרה תרומה חלקית
9 למטרה ציבורית. משהתובע הדגיש כי מטרתו היא ציבורית, בית המשפט הציע לצדדים
10 תרומה למטרה חברתית. לצערי ניסיון זה לא צלח, משהנתבעת הביעה הסכמה לתרום
11 קורסים לנוקמים אולם התובע סירב בנימוק שהוא תורם הרבה), ואל מול זאת הגם
12 שאין לתובע חובה להסיר את עצמו במקרה דנן, כן נראה היה שהפניה הנוספת הייתה
13 לאחר צבירת 17 מיילים כאשר לאחר שלא נענה קודם לכן יכול היה להשיג את הנתבעת
14 2 בדרך אחרת – מצאתי לנכון לחייב את הנתבעת בסך כולל של 14,000 ₪ (כשכל הודעה
15 מתוגמלת באופן שונה באנלוגיה לעקרון התועלת השולית הפוחתת).
16
17 17. הואיל ומדובר בעוסק מורשה לפי הנתונים שהציג התובע, והנתבעת 2 היא הבעלים של
18 נתבעת 2, הרי שהחייב שנפסק הוא כלפי נתבעות 2 ו-3. ת.ז. 021756226.
19 בקשת ערעור לבית המשפט המחוזי תוך 15 יום.
20 **המזכירות תמציא העתק מפקס הדין לצדדים.**
21
22
23
24
25
26
27
28
29 ניתן היום, כ"ט ניסן תשע"ט, 04 מאי 2019, בהעדר הצדדים.
30

בית משפט לתביעות קטנות בנתניה

ת"ק 10308-10-18 אבן נ' רביב ציון ואח'

תיק חיצוני:

אפרת רחלי מאירי, רשמת בכירה

- 1
- 2
- 3
- 4

